

Liikuntamyönteistä toimintakulttuuria rakentamassa

Miten vasu tukee liikkumista ja varhaiskasvatuslain mukaista lapsen hyvinvoinnin toteutumista

Raisio 11.10.2019
LiikU:n seminaari

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

1

1

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

2

2

Varhaiskasvatuslaki 540/2019, 3 §

- edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
- toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

540/2018, 7 §, 10 §, 11 § ja 23 §

Yhteistyö

Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys.

Ravinto ja ruokailu

Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annetun varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu järjestetään ohjatusti kaikille läsnä oleville lapsille.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

5

Esimerkkejä

- Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.
- Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen.
- Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.
- Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

6

Oppimisesta

- Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana.
- Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.
- Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi.
- Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä sitä, että henkilöstöllä on yhteinen ymmärrys siitä, miten lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaalla tavalla edistää.
- Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista.
- Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä.
- Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Leikki ja fyysinen aktiivisuus

- Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle.
- Leikki saa näkyä ja kuulua.
- Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksen yhteisössä liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä vältetään pitkäkestoista istumista.
- Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.
- Luonto sekä pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt ovat myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Ne tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Niitä hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina.

US/LSAVI/OKT

9

9

Monipuoliset työtavat ja oppimisen alueet

- Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu.
- Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen, kuvallisen** sekä **sanallisen** ja **kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.
- Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa.

US/LSAVI/OKT

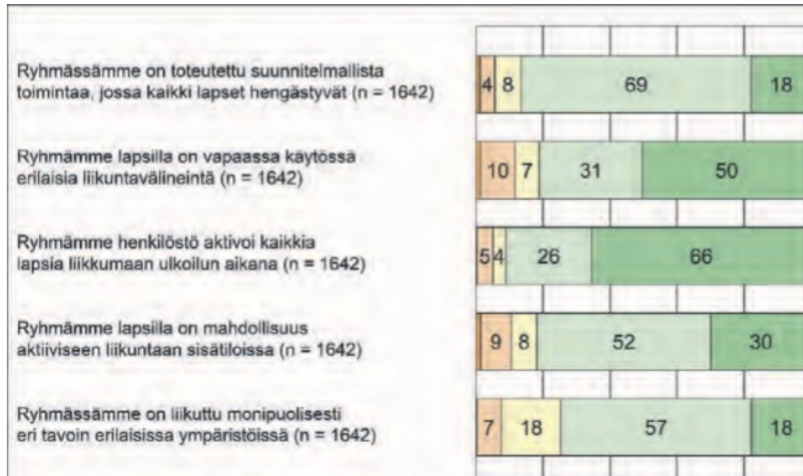
13.10.2019

10

10

www.karvi.fi

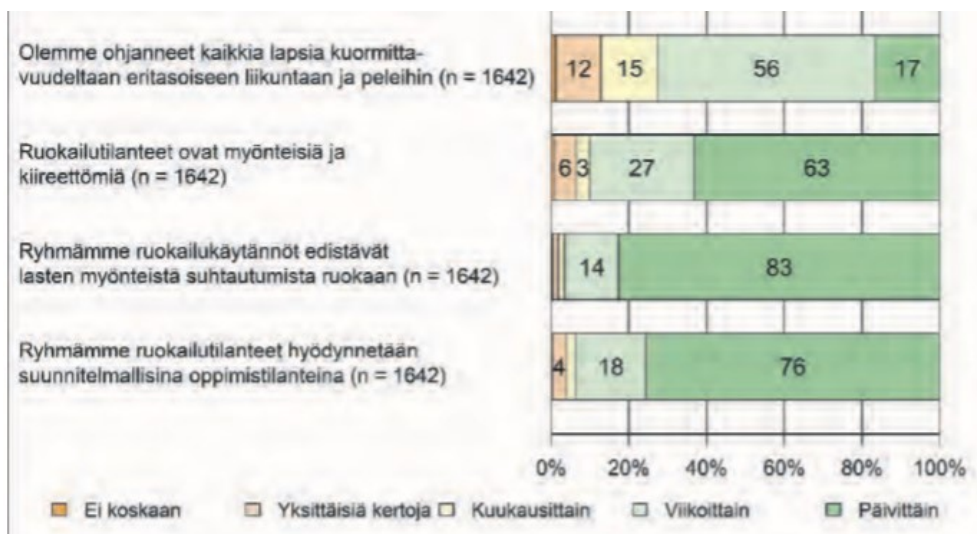

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

11

11

www.karvi.fi

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

12

12

www.karvi.fi

Henkilöstöltä kysyttiin avokysymyksellä, miten varmistetaan, että myös esimerkiksi liikuntarajoitteiset lapset pääsevät osalliseksi kaikkeen liikuntaan (893 vastausta). Liikuntarajoitteisuuden oli tarkoitus toimia yhtenä esimerkkinä ja ajattelun virittäjänä mahdollisista osallistumista es-tävistä tekijöistä. Osa vastaajista kuitenkin vastasi kysymykseen toteamalla, ettei ryhmässä ole liikuntarajoitteisia lapsia. Erilaisia keinoja liikunnan varmistamiseksi kaikille lapsille mainittiin kuitenkin osassa vastauksia. Näitä olivat muun muassa toiminnan suunnitteluun panostaminen sekä toiminnan ja ympäristön muokkaaminen siten, että se mahdollistaa kaikkien osallistumisen. Vastaajat mainitsivat, että suunnittelun apuna on mahdollisuus käyttää eri asiantuntijoita. Niin ikään mainittiin, että avustajat sekä muutoin riittävä henkilöstö olivat avainasemassa, jotta kaikki lapset voivat osallistua. Liikkumista mahdollistaviksi keinoiksi mainittiin myös ympäristön muokkaaminen ja riittävien apuvälineiden hankinta. Jos ryhmässä oli liikuntarajoitteisia lapsia, konkreettisten esimerkkien antaminen oli ehkä helpompaa.

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

13

13

Liikkuminen 1/3

- Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, ja lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan erilaisia ja kuormittavuudeltaan eritasoisia liikunnan tapoja, kuten leikkimistä sisällä ja ulkona, retkeilyä sekä ohjattuja liikuntatuokioita. Ryhmässä liikkuminen kehittää lasten sosiaalisia taitoja, kuten vuorovaikutus- ja itsesäätelytaitoja. Fyysisen aktiivisuuden tulee olla luonteva osa lapsen päivää. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia innostetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

14

14

Liikkuminen 2/3

- Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä **motorisia perustaitoja**, kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja. Liikkumisessa hyödynnetään **eri aisteja** sekä erilaisista materiaaleista valmistettuja, liikkumaan innostavia **välineitä**. Lasten liikkumisen tulee **vaihdella** luontevasti kestoaltaan, intensiteetiltään ja nopeudeltaan. Lasten tulee saada **kokemuksia yksin, parin ja ryhmän** kanssa liikkumisesta. Varhaiskasvatuksessa lapset saavat kokemuksia erilaisista **liikuntaleikeistä**, kuten perinteisistä pihaleikeistä sekä satu- tai musiikkiliikunnasta. Eri **vuodenaikoja** tulee hyödyntää siten, että lapset saavat mahdollisuuksia opetella kullekin vuodenaikalle tyypillisiä tapoja ulkoilla.

Liikkuminen 3/3

- Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan liikuntavälineiden turvallisuus.

Toimintakulttuurista

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista s.24

- Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja varhaiskasvatusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja yksiköissä.
- Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei.

Kuvakaappaus
Varhaisvuosien
fyysisen aktiivisuuden
suosituksista.

Kuvio 1. Lasten fyysinen aktiivisuus on iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä

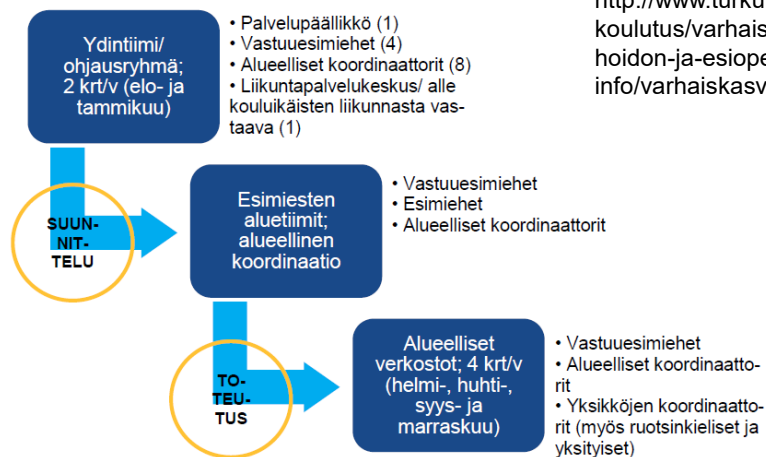
US/LSAVI/OKT

19

19

Esimerkkejä paikallisesta vasusta

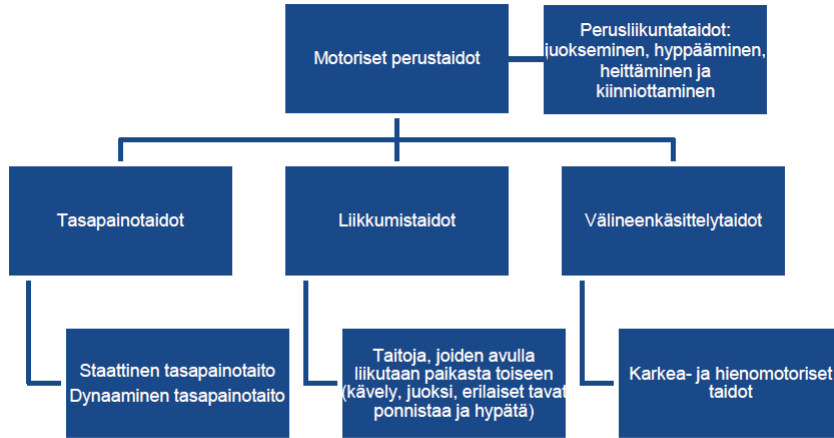
<http://www.turku.fi/paivahoito-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivahoidon-ja-esiopetuksen-info/varhaiskasvatus-ja>

US/LSAVI/OKT

13.10.2019

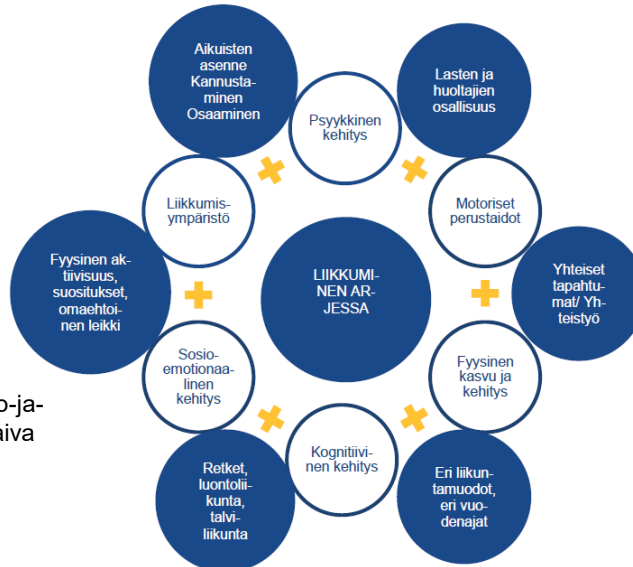
20

20

Kuva 15. Motoriset perustaidot

<http://www.turku.fi/paivahoito-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivahoidon-ja-esiopetuksen-info/varhaiskasvatus-ja>
13.10.2019

Kuva 16. Kasvamiseen, liikkumiseen ja kehittymiseen liittyvät elementit

<http://www.turku.fi/paivahoito-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivahoidon-ja-esiopetuksen-info/varhaiskasvatus-ja>